

YABANCI DİLDE EĞİTİM

Emre Öz, Hasan Şahin Ünal

İstanbul Teknik Üniversitesi, teknik öğretimde 235 yılı aşan asırlık tecrübesiyle çağdaş, öncü, katılımcı bir eğitim ortamı ve seçkin akademik kadrosuyla Türkiye'de mühendislik mimarlık eğitimi ile adından sıkça söz ettirmektedir ve ülkemizin gelişmekte olan üniversitelerine birçok alanda ilham kaynağı olmaktadır.

Vizyon olarak İstanbul Teknik Üniversitesi, mühendisliğin ve mimarlığın tüm disiplinlerinde Türkiye'nin ihtiyaçlarına cevap verebilecek, sektörle iç içe toplumla bütünleşmiş, aynı zamanda uluslar arası platformlarda yetkinliği olan meslek adamları yetiştirmektedir. İstanbul Teknik Üniversitesi'ne sunulan doktora ve yüksek lisans tezlerinin yanı sıra diğer birçok bilimsel çalışmalar, Türkiye'de "**Türkçe' nin bilim dili**" olarak yerleşmesine ve birçok alanda Türkçe teknik terminolojinin oluşmasına katkıda bulunmuş, ülkemizde büyük bir ulusal birikime ön ayak olmuştur. Bu bağlamda İstanbul Teknik Üniversitesi ana dilde eğitime destek olma amaçlı, dilimize yabancı dillerden giren sayısız terimi Türkçeleştirmiş; bilim diline yerleşmesinde katkıda bulunmuşlardır.

Bu anlayışla 1992-93 öğretim yılında İTÜ Rektörlüğünce "**İTÜ Terim Hazırlama Çalışmalarını Yürütme Komisyonu**" kurulmuştur. Bu komisyonun amacı: İTÜ'de Türkçesi üretilmiş ve kullanılmakta olan teknik bilim terimlerini saptamak; İTÜ'de terim birliği sağlamak; dilimize her gün girmekte olan çok sayıda terime karşılık üretmek için "**İTÜ Teknik bilim Terimleri Sözlüğü**" hazırlamaktır. Ancak İTÜ senatosunun yabancı dilde eğitim hakkında almış olduğu karar; "**Türkçe' nin bilim dili**" olarak kullanılması vizyonundan vazgeçildiğini göstermektedir (SARITOSUN, N.,1994).

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin geçmişine rağmen şu anki senatosunun almış olduğu karar ülkemizde yine "*Yabancı Dilde Eğitim*" konusunu gündeme taşımıştır. Alınan bu kararda eğitim- öğretim sürecinin önemli bir paydası olan öğrenciler ve öğretim görevlilerinin düşünceleri alınmamış, antidemokratik bir tutum içerisinde bir çalışma yapılmış ve karar hiçbir bilimsel dayanağı olmamasına karşın yürürlüğe girmiştir.

Senato kararı incelendiğinde şu ifadeler yer almaktadır: "*2009-2010 eğitim- öğretim yılından itibaren lisans eğitiminde, öğretim üyesi uygun olan üniversitemiz bölümlerinde en az bir programın, istenildiği takdirde tüm bölüm derslerinin %100 İngilizce dilinde verilmesi doğrultusunda üniversitemiz senatosunun 12.03.2009 günlü, 495 sayılı toplantısında alınan gerekçeli kararın bir örneği ilişikte gönderilmiştir.*" (İTÜ Senatosu Toplantı Kararı, 2009).

Emre Öz, Hasan Şahin Ünal
Mecidiyekuyu sokak 2/7 Hakyol Apt. Mecidiyeköy, Şişli, İstanbul, Türkiye
E-posta: ozzemre@gmail.com, hsahinunal@gmail.com

Gereççeli kararda ise: "İTÜ'nün uluslar arası öğrenci değişim programlarında yurt dışına en fazla öğrenci gönderen üniversite olmasına rağmen eğitim dilinin %30 İngilizce olması sebebiyle yabancı öğrenciler istedikleri halde İTÜ'yü tercih edemediklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca "Öğretim üyesi kapasitesi uygun olan üniversitemiz bölümlerinde en az bir programın istenildiği takdirde tüm bölümün 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren %100 İngilizce olarak açılmasına ve gereği için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na arzına karar verilmiştir." ibaresi yer almaktadır (İTÜ Senatosu Karar Örneği, ÖZKÖK, N.,2009).

Alınan karara genel olarak bakıldığında, senatonun düşüncesi yüzeysel kalmakta olup, içeriğinde birçok soruyu da barındırmaktadır.

Karar metninde "**Öğretim üyesi kapasitesi uygun olan üniversitemiz bölümlerinde...**" tabiri kullanılmıştır.

Bu kapasiteden kasıt nedir? Öğretim üyesi sayısı mı? Öğretim üyesinin akademik bilgisi mi? Öğretim üyesinin İngilizce dilbilgisi mi? Yoksa İngilizce bilmeyen öğretim üyesinin, İngilizce öğrenebilme yatkınlığı mı? Bu duruma başka bir açıdan bakılacak olduğunda ise 'kapasitenin uygunluğu' kavramı hangi birim tarafından belirlenecek ve kabul edilecektir? Bu konuda İTÜ Senatosu'nun 'uygunluk' ölçütleri belirli olmadığı için her fakültenin 'uygunluk' ölçütleri farklı olduğu ve birlik sağlanamadığı için öğrencilerin dil eğitimlerinin farklı olacağı kaçınılmazdır (İTÜ Öğrenci Konseyi, 2009).

Ayrıca "%100 İngilizce öğretim, isteyen bölümün hem yüzde 30 hem de yüzde 100 İngilizce olarak, farklı kontenjanlara sahip iki program şeklinde mi yoksa yüzde 100 İngilizce olarak açılan bölümün, yüzde 30 İngilizce seçeneğinin olmayacağı tek program şeklinde mi olacağı karar metninde anlaşılmamaktadır. Görüşü alınan senatörlerle yapılan görüşmeler sonucunda uygulamanın yüzde 30 ve yüzde 100 İngilizce olarak iki ayrı program şeklinde, farklı kontenjanlarla yürütüleceği ve ÖSS Tercih Rehberinde bu farkın belli edileceği söylenmiştir. Ancak karar metninde bu söylem gerçeklik kazanmamakta, isteyen bölüm tamamen İngilizce olarak öğretime geçebilmektedir" (İTÜ Öğrenci Konseyi, 2009).

Alınan karar içeriğinde anlam karmaşasına yol açacak, düzenin nasıl olacağını net bir şekilde anlatılmadığı görüldüğü gibi 2009-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu incelendiğinde bahsedilen farkın yer almadığı görülmekte olup, senatörlerin ne yapmak istediği, alınan kararın neticesinin ne olacağı anlaşılmamaktadır.

Gereççeli karara bile konu olan kısa adıyla ERASMUS (yani her yıl binlerce öğrenciye ve öğretim görevlisine eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bir kısmını yurt dışında geçirme imkânı tanınması) öğrencilerinin İTÜ'de sayısının 500'ü geçmediği bilinmektedir. Neden 500 kişi için bir uygulama başlatılırken İTÜ'nün öğrenci sayısının 20000 (14000 lisans+6000 yüksek lisans) kişi gibi düşünülse de diğer üniversite öğrencilerinin de bu kararla zamanla etkileneceği düşünülmülse milyonlarca öğrenci düşünülmemiş ve eğitimde köklü çözüm önerileri getirilmemiştir. Kaldı ki, yetkin kişilerin de daha iyi bildiği gibi ERASMUS programı çerçevesinde ülke değiştiren öğrenciler İngilizce eğitim dili ile değil o ülkenin

anadiliyle eğitim görmektedirler. Üniversiteler incelendiğinde Fransa'daki Grenoble'ın Fransızca, İspanya'daki Granada'nın İspanyolca, Almanya'daki Berlin Teknik'in Almanca eğitim dili kullandığı görülmektedir.

Yabancı dil öğreniminin gerekliliği ve eğitiminin anadil dışında başka bir dilde öğretilmesi farklı anlamlar taşımaktadır. Globalleşen günümüz koşullarında, kişilerin bireysel gelişimlerinin yanında mesleki yeniliklere ayak uydurabilmesi adına anadili dışında bir veya birkaç dilin öğrenilmesi kaçınılmazdır. Örneğin, yabancı dil bilen bir mühendisin gerek kütüphanelerden gerekse internetten yapacağı kaynak taramasında ulaşabildiği veriler, yabancı bir dil bilmeyen mühendisin yapacağı literatür taramasıyla ulaşabileceği verilerle bir olmayacaktır.

Ülkemiz standartları baz alındığında anadil dışında öğrenilmesi ihtiyaç görülen dil veya dillere bakıldığında; 1920'lerde Farsça ve Arapça'nın, 1960'larda Fransızcanın, 2000'lerde ise İngilizcenin ön planda olduğunu görmekteyiz. Bilim tarihinin son 100 yıllık kısa bir sürecini bile incelediğimizde, 4 farklı dilin ön plana çıkması, yaşanan problemin sosyal ihtiyaçtan çok sosyopolitik- sömürü anlayışından geldiği görülmektedir.

Mühendislik eğitiminin anadil dışında başka bir dilde verilmesi ise, dünyadaki algılarımızla ilgilidir. Sosyolog ve dilbilimciler, düşünülen bütün algıların karşı tarafa "**dil**" ile iletildiği kanısındadırlar.

Bir insan Türkçe algılamak karşısındakine, düşündüklerini nasıl ve hangi biçimde İngilizce aktarabilir? Sorularını düşünmemiz gerekmektedir. İki insan arasında bir iletişimin olacağı ve bunun sonucunda bir aktarmanın gerçekleşeceği mutlak bir gerçektir. Ancak, İngilizceyi çok iyi bilen bir Türk öğretmen bile en iyi olasılıkla %5 kayıpla bir konuyu anlatsa, İngilizceyi çok iyi bilen bir öğrenci %5 kayıpla bu konuyu algılasa, konu üstünde %10'luk bir kayıp ortaya çıkacaktır.

Eğitiminde %10'luk bir bilgi kaybının yaşamımızda, ciddi problemlere neden olacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

Eğitimimizde yapılan bu büyük yanlışlık bizlerin, kendi özümüzden, kültürümüzden kopmamıza, gelecek kuşaklara bilgi ve deneyim birikimimizi aktaramamamıza neden olacaktır.

Üniversitelerimizi yabancı dil öğrenilecek birer kurum olarak değil, meslek edinilen, bu meslek ile ülke gelişimine öncülük eden bilim yuvaları olarak görmemiz gerekmektedir.

SONUÇ

Yabancı dil bilinmesinin gerekliliğinin arkasına sığınan yetkin kişilerin almış oldukları kararın mesleki gelişimi yavaşlatacağı, kimi zaman durduracağı, zamanla yabancılaşan eğitimle beraber toplumdan soyut mühendisler ve yöneticiler yetiştireceği gün ve gün ortadadır. Uzun vadeli düşünüldüğünde bu durumun ülkemizde ciddi problemlere yol açacağı göz ardı edilmemeli yapılan bu büyük yanlışın biran önce dönülmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Muhalif kamuoyu bilinci oluşturulmalı, üniversitelerde akademisyenlerden ve öğrencilerden destek alınmalı, alternatif programlar üretilmeli, bilim dilimizin yok olmasına müsaade edilmemeli.

KAYNAKLAR

- [1] İTÜ Senato,2009, <http://www.itu.edu.tr/?itu-hakkinda/yonetim/itu-senatosu>
- [2] İTÜ Senatosu Kararı, 2009, <http://ogrencikonseyi.itu.edu.tr/Belge.aspx?belgeld=4208>
- [3] İTÜ Öğrenci Konseyi, 2009, <http://ogrencikonseyi.itu.edu.tr/Belge.aspx?belgeld=4307>
- [4] TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Öğrenci Komisyonu, 2.Öğrenci Üye Kurultayı, Mühendislik Eğitimi Raporu, 2009
- [5] Türkiye Türkçesinde Bilim Dili ve Terim Sorunu, 1994, SARITOSUN, N., http://www.bilimbilmek.com/sayfa/bilim_dili_ve_terim_sorunu.html